

Uutistiedote

EU:n Lissabonissa sijaitsevalta huumevirastolta

TERVEYS- JA SOSIAALIALAN TOIMET HUUMEONGELMIEN TORJUMISEKSI

EMCDDA julkaisee ensimmäisen eurooppalaisen oppaansa huumeiden torjunnasta

(24.10.2017, LISSABON **JULKAISTAVAKSI AIKAISINTAAN klo 11.00 Keski-Euroopan aikaa / klo 10.00 Lissabonin aikaa**) Miten iäkkäämpien heroiinikäyttäjien ongelmiin vastataan? Miten puututaan erittäin voimakkaiden fentanyyliin aiheuttamiin kuolemiin? Miten estetään huumeiden ja alkoholin käytöstä aiheutuvat haitat festivaaleilla ja yökerhoissa? Muun muassa näitä kysymyksiä käsitellään **Euroopan huumausaineiden ja niiden väärinkäytön seurantakeskuksen (EMCDDA)** tänään julkaisemassa oppaassa ⁽¹⁾. Terveys- ja sosiaalialan toimia huumeongelmien torjumiseksi käsittelevää opasta **Health and social responses to drug problems: a European guide** varten on kerätty näkemyksiä 30 maasta. Siinä esitellään ensimmäistä kertaa viraston yhteenveto toimista ja toimenpiteistä, joita tällä hetkellä on käytettävissä puuttuessa laittomien huumeiden käytön seurauksiin. Se on tarkoitettu avuksi huumeongelmaa kansanterveyden suunnittelun näkökulmasta käsitteleville sekä etulinjan työntekijöille ja alan ammattihenkilöille.

Huumeidenkäyttö aiheuttaa tällä hetkellä monimutkaisia ja jatkuvasti muuttuvia ongelmia. Erilaisten tarpeiden ja tavoitteiden käsittelyyn onkin paljon monenlaisia ohjelmia. Uudessa oppaassa annetaan käytännön ohjeita siitä, miten huumetyön suunnittelua, kohdentamista ja toteuttamista voidaan parantaa, ja tarjotaan keinoja toimien kehittämistä ja niiden onnistunutta toteuttamista varten.

EMCDDA:n johtaja Alexis Goosdeel toteaa seuraavaa: ”EMCDDA on sitoutunut auttamaan päätöksentekijöitä ja alan ammattihenkilöitä terveyttä ja turvallisuutta Euroopassa edistävien toimintalinjojen ja ohjelmien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tässä innovatiivisessa uudessa oppaassa tarkastellaan joitakin tärkeimpiä tämänhetkisiä huumeisiin liittyviä kansanterveydellisiä haasteita ja tarjotaan etenemissuunnitelma tehokkaan huumetyön suunnittelua, kohdentamista ja toteuttamista varten. Huumetyössä mukana olevien on oltava valmiita mukautumaan, innovoimaan ja kehittämään uusia kumppanuuksia, jotta työllä on edelleen merkitystä. Tästä käytännön oppaasta he saavat työkaluja vastataksaan tämän päivän huumeongelmiin sekä valmistautuakseen huomisen ongelmiin.”

Oppaassa tarkastellaan terveys- ja sosiaalialan toimia huumeongelmien torjumiseksi kolmesta seuraavasta näkökulmasta:

- eri **huumetyyppien ja käyttötapoihin** liittyvät ongelmat
- eri **ryhmien** tarpeet (esim. naiset, nuoret, maahanmuuttajat, ikääntyvät huumeidenkäyttäjät)
- ongelmat eri **ympäristöissä** (esim. vankilat, yöelämä, festivaalit, koulut, työpaikat, paikallisyhteisöt).

Opas on tarkoitettu perusviitemateriaaliksi. Se sisältää yhteenvetoja, ja lukijaa opastetaan siinä käyttäjäystävällisesti keskeisiin tietoihin. Lisäksi se sisältää esimerkkejä parhaista käytännöistä ja käsittelee vaikutuksia toimintalinjoille ja käytännölle. Se toimii myös kanavana suureen määrään verkkopohjaista tietoa sekä näyttöä ja välineitä sisältäviin linkkeihin.

Näyttöön perustuvat toimet valtaavat alaa Euroopassa

”Näyttöön perustuvat toimet näyttävät saavan tasaisesti enemmän jalansijaa Euroopassa. Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa vaikuttaa myös olevan entistäkin tärkeämpää varmistaa, että terveydenhuollon niukkoja resursseja käytetään tehokkaasti”, oppaassa todetaan. Siinä korostetaan, että on tärkeää ymmärtää, mitä näyttöä tietyn toimenpiteen tueksi on, ja miten sitä käytetään. Oppaassa tehdään ”näyttöluokituksia” tarkasteltavina oleville eri toimille (tietolaatikko sivulla 23) mutta myös korostetaan, että yhdessä ryhmässä tai ympäristössä toimiva vaihtoehto ei ehkä toimi toisessa tilanteessa. Oppaan keskeinen viesti on, että näytön käyttäminen on ”jatkuva prosessi” ja että on olennaisen tärkeää kehittää tietopohjaa tekemällä tutkimusyhteistyötä sekä seuraamalla ja jakamalla parhaita käytäntöjä. Oppaassa on linkki EMCDDA:n parhaiden käytäntöjen portaaliin, jossa on paljon erilaisia resursseja, muun muassa ”Xchange”-rekisteri näyttöön perustuvista ohjelmista ja standardeja toimien laadun parantamista varten (tietolaatikko sivulla 164)⁽²⁾.

Yhteistyön laajentamisen ja uusien kumppanuuksien edut

Huumeongelmiin liittyy usein muita terveys- ja sosiaaliongelmia. Oppaassa korostetaan siksi, että huumetyössä on tehtävä yhteistyötä muiden alojen (esim. seksuaali- ja mielenterveyshoidon ja asumispalvelujen) kanssa, jotta tehokkuutta ja vaikuttavuutta voidaan lisätä (tietolaatikat sivuilla 31 ja 72). Jotkin ryhmät tarvitsevat yhdenmukaisia palveluja erityisen paljon, muun muassa ikääntyvät opioidien käyttäjät, jotka ovat alttiita terveysongelmille, tai mielenterveysongelmaiset huumeidenkäyttäjät. ”Eri alojen välinen tehokas yhteistyö on olennaista monien huumeongelmaisten monimutkaisiin terveydellisiin ja sosiaalisiin tarpeisiin vastaamiseksi”, oppaassa todetaan.

Oppaassa annetaan esimerkkejä monista eurooppalaisista yhteistyömalleista. Niitä ovat muun muassa vankiloiden terveydenhuollon ja muun yhteiskunnan terveydenhuollon väliset kumppanuudet, joilla helpotetaan hoidon antamista vankilassa sekä hoidon jatkamista vapautumisen jälkeen. Myös yökerhojen omistajat, poliisi, terveys- ja pelastuspalvelut sekä kunnat ovat tiivistämässä yhteistyötään huumehoitopalvelujen kanssa yöelämässä tapahtuvaan huumeiden ja alkoholin käyttöön liittyvien haittojen ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi (luku 4.2)⁽³⁾. Lisäksi selvitetään, miten paikallisyhteisöjä ja huumeidenkäyttäjiä voitaisiin saada toimintaan mukaan palvelujen toimittamisen parantamiseksi. Esimerkkinä mainitaan muun muassa huumeidenkäyttötilojen yhteydessä tehtävä yhteistyö. Sen avulla voidaan vähentää yhteisölle ja huumeidenkäyttäjälle aiheutuvia haittoja (tietolaatikko sivulla 156) ja toteuttaa käyttäjäjohtoista kuntoutumista ja yhteiskuntaan integroitumista (tietolaatikko sivulla 167).

Uusien teknologioiden mahdollisuuksien hyödyntäminen

Internet, sosiaalisen median sovellukset, uudet maksutekniikat ja salaushjelmistot muuttavat huumeiden osto- ja myyntitapoja. Nämä muutokset vaikuttavat huumemarkkinoihin ja kulutusmalleihin, mutta ne tarjoavat myös uusia mahdollisuuksia terveys- ja sosiaalialan toimiin. ”Huumeongelmien torjunnassa mukana olevien on ajan tasalla pysyäkseen hyödynnettävä uusien teknologioiden tarjoamia mahdollisuuksia, jotta ehkäisyä, hoitoa ja haittojen vähentämistä koskevia aloitteita voidaan tukea paremmin”, oppaassa vahvistetaan.

Erityisesti keskitytään sähköiseen terveydenhuoltoon. Siinä voidaan käyttää digitaalitekologioita haittojen vähentämistä koskevan neuvonnan antamiseen, hoitohenkilöstön kouluttamiseen ja sellaisten haavoittuvassa asemassa olevien nuorten tavoittamiseen, jotka ehkä ovat haluttomia etsiytymään virallisten palvelujen piiriin (tietolaatikko sivulla 119).

Huumehaittojen vähentäminen: mahdollisuuksia ja puutteita

Oppaassa tarkastellaan huumehaittojen ehkäisemisessä ja vähentämisessä tähän mennessä aikaansaatuja edistystä (esim. opioidikorvaushoito) mutta otetaan myös esiin aloja, joilla on edelleen parantamisen varaa. Hepatiitti C -infektioiden osuus huumeisiin liittyvistä terveydenhuoltokustannuksista on Euroopassa huomattava⁽⁴⁾. Julkaisussa todetaan, että ”uusien hoitomuotojen kehittyminen on tuonut uusia mahdollisuuksia, ja tällä hetkellä tämän taudin hävittäminen näyttää realistiselta mahdollisuudelta”.

Oppaassa korostetaan hyötyjä, joita saadaan huumehoitopalvelujen ja maksasairauksien asiantuntijapalveluiden koordinoimien parantamisesta. Siten taataan asianmukainen hoidon kattavuus ja suojellaan riskialttiita henkilöitä uusilta infektioilta (tietolaatikko sivulla 62, kuva 2.5). ”Ilman tehokkaita toimia erityisesti hepatiitti C -infektioon liittyvät kustannukset kasvavat tulevaisuudessa todennäköisesti räjähdysmäisesti”, oppaassa todetaan.

Yliannostuskuolemiin liittyvät riskitekijät ovat nykyään hyvin tiedossa. Pelastustoimissa onkin edistytty huomattavasti, muun muassa tarjoamalla opioidiyliannostuksen vasta-ainetta, naloksonia. Yliannostuskuolemien määrä kuitenkin kasvaa Euroopassa, joten naloksonia ja muita opioideihin liittyvien kuolemien riskiä vähentäviä toimenpiteitä olisi oltava tarjolla entistä enemmän (kuvat 2.3 ja 2.4).

Uudet poliittiset näkökulmat ja nykyajan huumeongelmat edellyttävät joustavia toimia

Uudet poliittiset näkökulmat ja huumeongelmien muuttuminen tuovat uusia haasteita Euroopan huumeutöihin. Kuten jo todettiin, joustavuutta tarvitaan: ”...huumeongelmat voivat nykyään muuttua nopeasti ja olla askelen edellä käytössä olevia toimintalinjoja ja -malleja”. Viimeaikaisia haasteita ovat muun muassa uusien psykoaktiivisten aineiden, kuten erittäin voimakkaiden opioidien (esim. fentanyyli – tietolaatikko sivulla 52), ja synteettisten kannabinoidien (tietolaatikko sivulla 81) leviäminen. Kun huumemarkkinoille tulee uusia aineita, etulinjan huumetyössä on myös parannettava toksikologiaa ja rikosteknisiä valmiuksia.

Oppaassa otetaan huomioon nykyinen sosiodemografinen ja taloudellinen muutos ja selvitetään maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden mahdollista alttiutta huumeongelmille. Siinä korostetaan, että moninaisuuden tunnistaminen ja luottamuksen rakentaminen ovat palveluissa olennaisia (taulukko 3.1, kuva 3.3). Viimeaikaiset muutokset kannabiksen sääntelykehikseen Amerikan mantereen eri osissa ovat herättäneet päätöksentekijöiden ja yleisön kiinnostuksen Euroopassa (tietolaatikko sivulla 40)⁽⁵⁾. Molemmilla alueilla myös kiinnostus kannabispohjaisten lääkkeiden mahdollista hoitokäyttöä kohtaan on lisääntymässä. Kannabispoliitikan muutoksilla voi olla huomattavia vaikutuksia työhön, jota tehdään kannabiksen käytön ehkäisemiseksi, hoitamiseksi ja haittojen vähentämiseksi. Euroopan ulkopuolisista innovaatioista voidaan saada arvokasta kokemusta.

EU:n huumeainestrategialla 2013–2020 pyritään vähentämään huumeiden kysyntää, riippuvuutta huumeista ja huumeisiin liittyviä terveydellisiä ja sosiaalisia haittoja sekä vähentämään huumeiden tarjontaa. Tällä oppaalla tuetaan strategiaa huumeiden kysynnän ja huumeidenkäytöstä johtuvien terveydellisten ja sosiaalisten seurauksien vähentämisessä.

Alexis Goosdeel toteaa lopuksi: ”Mielestämme EMCDDA pystyy edistämään eurooppalaisten terveyttä ja turvallisuutta parhaiten tekemällä analyyseja nykyisistä huumeongelmista sekä tarkastelemalla kriittisesti mahdollisia toimenpiteitä ja käytännön välineitä, joilla voidaan tukea poliittisia päätöksiä ja käytännön työtä. Tämä opas on ensimmäinen ja tähän mennessä kunnianhimoisin yritys koota terveys- ja sosiaalialan toimista huumeongelman ratkaisemiseksi Euroopassa saatavilla olevat tiedot yhdeksi helposti käytettävissä olevaksi resurssiksi. Siinä esitellään sekä puutteita tietämyksessä ja käytännössä että parannus- ja kehittämismahdollisuuksia ja luodaan siten perusta tämän alan uudelle työohjelmalle moniksi tuleviksi vuosiksi.

Alaviitteet

⁽¹⁾ Opas on saatavilla englanniksi osoitteessa www.emcdda.europa.eu/responses-guide. Opas julkaistaan kolmen vuoden välein (verkkoresursseja päivitetään jatkuvasti), ja sillä täydennetään vuosittain julkaistavaa *Euroopan huumeraporttia* ja kolmen vuoden välein EU:n huumemarkkinoista julkaistavaa *EU Drug Markets Report* -raporttia. Näillä kolmella raportilla pyritään antamaan päätöksentekijöille ja alan ammattihenkilöille kattava kuva Euroopan tilanteesta ja auttamaan heitä laatimaan toimintalinjoja ja toimia, joilla edistetään terveyttä ja turvallisuutta Euroopassa.

⁽²⁾ www.emcdda.europa.eu/best-practice_en

⁽³⁾ Terveellisen yöelämän työkalupakkia koskevassa aloitteessa (www.htntinfo.eu – www.emcdda.europa.eu/news/fs1/2017/emcdda-hosts-healthy-nightlife-toolbox_en) kerätään ja tarjotaan tietoa hyvän käytännön toimista, joiden kohteena ovat nuorten alkoholin ja huumeiden käyttö ja siihen liittyvät ongelmat yöelämässä. Tällä alalla toimiville tahoille on kehitetty parhaiden käytäntöjen standardeja eri eurooppalaisissa verkostoissa. Niitä ovat muun muassa *Club Health*- ja NEWIP-hankkeet (*Nightlife empowerment and well-being implementation project*). Oppaassa korostetaan, että yöelämän osalta kiinnitetään yhä enemmän huomiota siihen, miten tablettien testausmenettelyn (drug-checking) tarjoamisella voidaan vähentää haittoja (tietolaatikko sivulla 139).

(⁴) Lisätietoa on osoitteissa www.emcdda.europa.eu/publications/insights/hepatitis-c-among-drug-users-in-europe_en ja www.emcdda.europa.eu/publications/pods/hepatitis-c-treatment_en

Huumeidenkäytön ja huumehaittojen ehkäisemistä ja vähentämistä koskevien toimenpiteiden tukeminen on EMCDDA:n vuoteen 2025 ulottuvan strategian ensisijaisten tavoitteiden joukossa www.emcdda.europa.eu/publications/work-programmes-and-strategies/strategy-2025_en

(⁵) Lisätietoa on osoitteissa www.emcdda.europa.eu/topics/cannabis-policy_en ja www.emcdda.europa.eu/topics/pods/legal-supply-of-cannabis